

ГОРА

Парамонов повільно й дуже неохоче приходив до тями. Він лежав у незручній позі — на боці з випростаною вперед рукою — і щосили намагався відтягнути мить пробудження. Крізь щілину сухих, як у рептилії, повік пілот нечітко бачив химерно вивернуту долоню. На спробі розплющити очі у повіки вп'ялися гарячі голки. Єгор шикнув і замружився, а тоді одне за одним — неначе хтось пробігся пальцями по тумблерах — почали повертатися фізичні відчуття. Під маківкою загувало, у горлі запекло, наче туди сипнули дрібномеленого перцю. Чорт забирай, такого похмілля в нього зроду не було. І з якого дива? Він вихилив лише кілька порцій, доки клеїв казашку. Чи китаянку. Чи... Стоп! Усе не так. Із азіаткою він познайомився позавчора, а вчора... Заколело в боці, і Парамонов спробував глибоко вдихнути, але не зміг — у роті ніби застрягла грудка зваляного пилу з пилососа. Він був таким слабким, що не спромігся навіть закашлятися, й лише чмихнув носом. Отже, вчора... Перед внутрішнім зором проступили обриси салону першого класу. Він пив у літаку, так, він кудись летів, хоч і не пригадував, куди й навіщо. Чомусь ніяк не вдавалося вдихнути на повні груди. Біль у голові посилювалася, і Парамонов застогнав. Досить. Треба вилазити з ліжка та йти на кухню — там є аспірин. І тут росіянин зрозумів, що він не вдома. І не в ліжку. І долоня, яка досі проглядається крізь напівопущені повіки, не його. Він би зламав зап'ястя, якби спробував її так вигнути!

Усі почуття загострилися. Єгор розплющив очі й затремтів. Перехрещені на грудях ремені втримували його на кінці розламаного крісла, ліва нога викручена так, що п'ятка майже торкається сідниці. Якийсь час картинка перед очима залишалася розмитою, нібито хтось залляв мастилом верхній шар різкості, тож Єгор сфокусувався на долоні, що маячила за півметра від обличчя. Після того в голові начебто затріщало, і у свідомість почали вдиратися спогади: Амір... Еліаш... переляканий голос диспетчера... *airspeed low*... скелясте ікло попереду. Він у кабіні лайнера, який розбився, впав у горах десь на кордоні між Пакистаном і Китаєм.

Лайно.

Вивільнивши ногу, Парамонов підніс до очей руку й утупився в годинник. Чотири хвилини по третій за московським часом. На циферблаті та скельці не було видимих ушкоджень, однак, придивившись, Єгор помітив, що секундна стрілка застигла поміж шісткою та сімкою. Мабуть, механізм зупинився від удару в момент катастрофи.

Але як давно?

— Аміре, — Парамонов потягнувся до неприродно вивернутої долоні, торкнувся її пальцями й тут-таки, ніби від удару струмом, відсмикнув руку. Шкіра була холодною. Не крижаною, але недостатньо теплою як на живу плоть. У кров ринув адреналін, і погляд прояснішав. Права частина кабіни мала такий вигляд, неначе її сплюснули під гідравлічним пресом. Другого пілота поховало під нагромадженням алюмінію та пластику, по суті, крім руки, котра, здавалося, стирчала просто з металу, Єгор не розгледів жодної іншої частини його тіла. — Чорт.

Попри холод мертва плоть іще не задубіла — долоня ледь гойднулася від доторку, — водночас пілот не чув шуму вогню, тобто все, що зайнялося внаслідок падіння, вже догоріло. Отже, катастрофа сталася півгодини тому. Щонайбільше годину.

Єгор розстібнув пряжку, з'їхав на підлогу та застогнав. Кожен порух болючою луною віддавав у м'язах. Скрегочучи зубами, чоловік перевернувся на спину, сперся на лікті й подивився ліворуч, на місце командира екіпажу. Ліва частина кабіни виявилася трохи менш понівеченою, та Парамонову вистачило одного погляду, аби зрозуміти, що Еліаш також не пережив падіння. Уламок штурвала протнув його наскрізь, кілька шматків приладової панелі до невпізнання спотворили обличчя.

Парамонов перекинувся на живіт і ковзнув очима по задній стінці кабіни. Двері були на відстані простягнутої руки, і Єгор, зненацька збагнувши, як сильно сплюснулася носова частина лайнера, запанікував. Він наче у труні. Задихаючись, спробував підвестися, проте руки підігнулися. Від удару головою об підлогу кабіни перед очима замиготіли іскри, і тоді

він помітив кисневий балон, який відкинув, одягнувши маску. Схопив його, вставив до рота патрубок і відкрив на повну вентиль. Кілька жадібних ковтків вистачило, щоби паніка відступила.

Проте від того не покращало. Рот здавався смітником, до горла підкочувала нудота, легені палали, начебто Парамонов намагався дихати над напівпригаслим вогнищем. Він знову глипнув на годинник і подумки відрахував час у зворотний бік: нехай хвилин сорок без свідомості, не більше ніж чверть години на катастрофу, і ще десь півгодини сну перед розгерметизацією. Отже, востаннє він вливав у себе алкоголь півтори години тому. Якась частина ще може бути неперетравленою. Єгор став навкарачки, не вагаючись, устроїв два пальці глибоко в горлянку й виблював. Потім ще раз. І ще раз.

Віддихавшись, підібрав балон і спробував відчинити двері кабіни. Підсвідомо росіянин очікував, що двері заклинило, і дуже здивувався, коли вони подалися після першого натиску. Він по-пластунськи перебрався із кабіни до тамбура перед бортовою кухнею першого класу. Було темно. Ніздрі залоскотав огидний, із мідним присмаком запах паленої плоті, хоча сам тамбур від вогню не постраждав. Праворуч, утримувана ременями на скособоченому кріслі, лежала стюардеса, з якою Парамонов перемовився кількома словами перед тим, як рушити до хвостової частини літака. Єгор провів пальцями по її обличчю. Холодна. Потім поповзом обігнув її, переконався, що селектор на дверях з лівого борту стоїть у положенні «ARMED» (тобто «надувний трап готовий до випуску»), і спробував одчинити двері. За третім разом йому вдалося прокрутити ручку проти годинникової стрілки. Щосили налігши, Єгор посунув двері вбік. Шкіру вмить стягнуло холодом, очі обпекло жирне, масне світло. Спрацювала система надування, за лічені секунди трап розгорнувся і плавно опустився. Прикриваючи очі передпліччям, Парамонов випростався та налаштувався стрибати, аж раптом застиг. Надутий трап повис мало не вертикально. Учепившись лівою рукою за край дверного отвору, Єгор вихилився з літака, зиркнув униз і похолов. Під фюзеляжем розверзлася прірва завглибшки не менше ніж чотириста метрів. Шкірячись від занадто яскравого сонячного світла, Парамонов втупився в обрамлену чорнозубими скелями смугу незайманого снігу, що майже прямовисно збігала до льодовика. Край гумового трапа гойдався, не дістаючи якихось півтора метри до її початку.

— *Твою матю!* — Він щойно ледь не шугонув у прірву.

Пілот позадкував, перечепився об стюардесу й упав на спину. Переклавши в іншу руку кисневий балон, скочив на ноги, метнувся до дверей із правого борту, проте до ручки не торкнувся. Серце скажено калатало. Ілюмінатор заліпило снігом. Якщо ліворуч зяє урвище, праворуч, за снігом, може бути кам'яна стіна, і тоді двері краще не чіпати: надувний трап за просто зіштовхне рештки літака у провалля.

Ковтнувши кисню, Парамонов протиснувся крізь кухню до салону першого класу. Там було трохи світліше. Промені просіювалися крізь мутні від сажі ілюмінатори лівого борту, заливаючи холодним світлом понівечені крісла. Стелю та більшу частину колись білосніжних панелей вкривала кіптява, перебірка до салону бізнес-класу оплавилася від вогню, хоча саме полум'я вже згасло. Правий борт на всій довжині салону нагадував зіжмакану фольгу. Єгор кілька секунд витріщався на вцент розтрощене крісло 1К, подумав, що вже був би мертвий, якби залишився в ньому, тоді пробігся очима по нерухомих тілах на інших сидіннях і зрештою зупинив погляд на яскравій плямі там, де було місце 4К, яке до розгерметизації займала жінка із золотавим волоссям. Отвір. Величезний пролам у фюзеляжі. Парамонов заквапився до нього.

Багажний відсік сплющило під час падіння, тож від скелястої поверхні під фюзеляжем край проламу відділяло трохи більше за два метри. Єгор запхнув кисневий балон під пахву й зістрибнув. Незграбно приземлившись на витягнуті руки, він до крові роздряпав долоні та подер джинси на правому коліні. Балон вислизнув і, глухо постукуючи, відкотився вбік. Росіянин підхопився, кров відринула від голови, й картинка перед очима розплилася. Секунд десять, упершись руками в боки, він важко відсапувався.

Світло падало з-за спини — попри розмитість, Парамонов чітко бачив власну тінь, — однак сонце сяяло так люто, наче силкувалося йому допекти. Несамовиті колючі промені

рикошетили від скель, накидалися з усіх боків, примушуючи безпорадно мружитися. Почекавши, доки зіниці звужуться, він роззирнувся. Носова частина лайнера, звідки щойно вибрався, застрягла над прірвою на західному схилі вузької сідловини, що сполучала два іклоподібні піки. Нижчий із піків — на південному заході — здіймався над сідловиною не більш як на півкілометра. Вищий — майже просто на північ — починався порівняно пологим кам'яним пагорбом, до підніжжя якого тулилася понівечена кабіна «Боїнга», зате потім зривався до неба ледь не прямовисно. На його сплюндрованому вітром і випаленому сонцем схилі було зовсім трохи снігу. Сідло, що завширшки не перевищувало кількох десятків метрів, на сході обривалося прірвою, напевно, такою ж глибокою та стрімкою, як та, що підпирала його із заходу, хоча звідти, де стояв Парамонов, побачити дно було неможливо.

Єгор на секунду затримав дихання та збагнув, що хрипіння, яке долітає до вух, — це не відлуння власного сапання. Потерши очі, він поглянув у бік, звідки долинав звук: за двадцять кроків від проламу в фюзеляжі, обхопивши пухкими руками тулуб, стояв чоловік. Скуйовджене чорне волосся, пом'ятий жакет — на диво, майже цілий, — зате ліва штанина, від коліна й нижче, із таким виглядом, ніби її пропустили через шредер для паперу. Крізь пошматовані смужки тканини просвічувала вимашена чи то сажею, чи то засохлою кров'ю литка.

Парамонов зашкунтильгав назустріч і, наблизившись, упізнав чоловіка — місце 1Е, мовчазний, схожий на турка компаньйон голомозого німця. Позад нього, притулившись спиною до каменя, сидів худорлявий старий у чорній з білою колораткою в комірці сорочці. Його перекошене зморшкувате обличчя видавалося знайомим, але росіянин не пам'ятав, чи старий летів у першому класі.

Отже, троє вцілілих.

Пасажир із 1Е ковтав повітря широко роззявленим ротом із таким звуком, немовби давився водою, і дивився на Парамонова, не мигаючи, ніби змія. Поки росіянин витріщався на чоловіка з колораткою — покорчені артритом пальці обмацували обличчя, як незрячий, що намагається навпомацки щось відшукати поміж зморшок, — сірий жакет витиснув із себе коротке:

— Я Олівер, — наче це мало якесь значення.

Парамонов перевів на нього погляд і запитав ламким голосом:

— Проблеми із серцем?

Олівер Моргенштерн усе ще обіймав власний тулуб із таким виглядом, ніби боявся, що грудна клітка розпадеться на шматки, варто опустити руки. Він сконфужено кліпнув, і тоді Парамонов пригадав розкотисте чхання, що діймало кістлявого німця з 1F протягом польоту.

— Зачекай. — Росіянин, накульгуючи, повернувся до проламу в фюзеляжі, знайшов серед каміння кисневий балон, повернувся і простягнув його Оліверу.

Той ледь насупився.

— Що це?

— Кисень.

Німець жадібно присмоктався до патрубку та кілька разів глибоко вдихнув. Єгор відвернувся і нервово витріщився на те місце, звідки щойно прийшов — на понівечений літак. Чи то пак на носову його частину, оскільки, крім перших двадцяти метрів фюзеляжа, на схилі затиснутої між піками улоговини більше нічого не було: ні крил, ні турбін, жодного сліду від хвоста. Лише кабіна пілотів, салон першого класу, третина салону бізнес-класу — і все. Наче ножем відрізани.

У грудях немовби закрутився вихор.

— Де решта літака? — Сухий язик шматком кори дряпав піднебіння.

За спиною пролунало невиразне мугикання. Парамонов озирнувся і побачив, що старий у чорній сорочці показує пальцем на затінений, східний схил меншого піка. Пілот простежив за рукою, поставив долоню дашком, а тоді, немов зачарований, побрів через сідло. Він зупинився за півдесятка кроків від всіяного гострими уламками схилу, що поволі переходив у провалля; очі прикипіли до вузького, ледь нахиленого на південь виступу, під

яким, неначе тиранозаврячі ікла, звисав ряд велетенських буруль. Виступ був приблизно за двісті метрів по горизонталі й майже на сотню метрів вище від місця, де завмер Парамонов. Одразу над ним, невідомо яким дивом утримуючись на запаморочливо крутому схилі, покоїлася центральна частина фюзеляжа «Boeing 777». Верх корпусу прогорів наскрізь, крил не було, з-під обпалених країв обшивки стирчали обрубки лонжеронів, стрингерів і шпангоутів. Цей фрагмент понівечило дужче за носову частину лайнера: місце розлому нагадувало витягнутий еліпс, крізь отвір у якому Єгор бачив купу викорчуваних, спресованих сидінь, що нагадували повалений буревієм ліс.

Оговтавшись, Парамонов узявся водити очима по схилу, шукаючи рештки крил і хвоста. Він опустився поглядом аж до підніжжя кряжа й нарешті помітив щось схоже на сопло газогенератора турбіни. Примружившись, на снігу довкола нього росіянин розгледів десятки менших уламків — із такої висоти вони скидалися на шматочки обвугленої фольги — і спробував збагнути, що саме відбулося під час катастрофи. Вони зачепили крилом схил гори, а тоді...

Його роздуми обірвав шурхіт нерішучих кроків і кволий голос, що долинув з-за спини:

— Що з нами сталося?

Парамонов упізнав тріскучий німецький акцент і не обернувся.

— Літак упав. — Єгор обмацував поглядом льодовик, що виповзав з-за кряжа на півдні, плавно розвертався під сідлом і далі тягнувся майже просто на схід. Із цього боку кряжа його ширина сягала понад кілометр, місцями, може, навіть двох кілометрів — відстані у горах оманливі. — Ми розбилися.

Олівер Моргенштерн став поруч із Парамоновим і з винуватим виразом тицьнув йому в руки практично порожній кисневий балон, після чого знову обхопив груди руками.

— Я розумію, що розбилися. — Німець нагадував оплавлену свічку, залишену біля плити: такий само безформний і восково-блідий. — Чому він упав?

Парамонов не відповів. Подекуди між каменями лежав сніг, температура повітря не перевищувала 8...9 °С, проте сонце смалило нещадно, й поки що холоду не відчувалося, значно дужче дошкуляла неможливість вдихнути на повні груди. Єгор відчував біль у боці (може, зламане ребро), проте здогадувався, що дихається важко не через це. Саме повітря було наче... розведений водою коктейль. І це лякало найбільше.

— Це через вибух у хвості? — припустив Олівер.

За льодовиком, на сході, пнувся до неба покремсаний тріщинами височенний хребет. Парамонов ковзнув по ньому очима, а потому перевів погляд на немовби приклеєну до гори центральну частину фюзеляжа. Він пригадав велетенську пробоїну, що починалася над сорок першим рядом і тягнулася майже до хвоста. Отже, вони зачепили крилом скелю, але яку? Пік над сідловиною чи один із монстрів, що стирчать із гірського хребта за льодовиком? Єгор оцінив протяжність схилу від сідла до вершини над ним на південному заході. Мало. Навряд чи достатньо, щоби розсіяти енергію під час падіння. Найімовірніше, вони зачепили якусь із вищих гір на півдні чи південному сході, перелетіли льодовик, а потім... Парамонов зиркнув через плече на розбитий ніс літака... і хтось ніби погладив його серце крижаними пальцями. Він раптом зрозумів, якою жалюгідно малою була ймовірність того, що лайнер налетить на гору саме під таким кутом і саме з такою швидкістю, що носова частина, відділившись від фюзеляжа, зісковзне схилом униз і розсіє акурат стільки кінетичної енергії, щоб застрягнути на сідлі. Якби швидкість була хоч трохи меншою, носова частина впала б у прірву разом із крилами та хвостом, якби хоч трохи більша — ніс літака розтовкся б об скелі на півночі сідловини.

Олівер Моргенштерн не вгавав:

— Але ж ми живі, так? — він промовляв таким тоном, нібито сумнівався в цьому. — Ми врятовані?

Його слова лише дряпали поверхню мозку, не проникаючи досередини. Єгор заплющив очі (*трясця, як же важко дихати*), потер пальцями лоба та спробував згадати число. Останнє, що бачив перед зіткненням. Він помилився, відповідаючи Оліверу: вони

розбилися, проте не впали. Вони не там, де зазвичай опиняється лайнер після катастрофи, і тому число було дуже важливим. Парамонов усвідомлював це ще тоді, коли 777-й зачепив крилом гору. Від числа залежало, чи є в них шанс урятуватися. Втім, із першої спроби видобути його із виснаженого мозку не вдалося. Думки були якимись зазубреними та спричиняли біль.

— У мене розколюється голова, — не дочекавшись від росіянина на відповідь, промимрив Олівер. — У балоні залишився кисень... можна мені ще трохи?

Парамонов мовчки повернув йому балон.

10 травня 2017-го

Гашербрум VI¹, південно-західне сідло

Щонайменше 5900 метрів над рівнем моря

17:40, GMT +5

Упродовж перших секунд після пробудження Анна почувалася так, наче встромила голову в бочку із цементом. Із правого боку долинали якісь звуки; напружившись, жінка розрізнила голоси — двоє чоловіків перекинулися короткими, надломленими фразами, а потім затихли. Коліна впиралися в щось тверде, страшенно боліла гомілкорова кістка та ступня правої ноги. Анна спробувала змінити позу, й тіло несподівано пронизав біль. Скрикнувши, жінка розклепила повіки, після чого серце пропустило удар. Над головою — закіптюжені пластикові панелі (із тріщини в одній із них звисали обвуглені дроти), праворуч, там, де стояло її крісло, — чимала діра в фюзеляжі, крізь яку відкривався віддалений огляд зубчатого гірського масиву, що ривками п'явся в небо. Укриті льодом вершини, зливаючись із небом, відсвічували холодною синявою — небо неначе збігало ними до землі. Анна здригнулася — пояс безпеки врізався в живіт — і затремтіла від усвідомлення кошмарної незворотності того, що скоїлося: літак розбився, вона тепер не встигне до Бангкока. Усередині все перевернулося та запульсувало: серце, легені, шлунок, кишківник. Органи начебто зрушили зі своїх місць і ніяк не могли вмотитися назад.

Смикнувши за пряжку, Анна висковзнула з крісла і, вицідивши через зуби схоже на стогін виття, осіла на підлогу. Попри біль у нозі, передусім перевірила, чи на місці гроші. Тремтячими руками обмацала згортки у бюстгальтері, кишенях джинсів і трусах. Усе на місці, і це дещо полегшило важку свинцеву кулю в грудях: вона жива, гроші в неї, їй потрібно вибиратися.

З-за спини почулось якесь шарудіння. Анна обернулася і побачила дівчинку, яку росіянин приніс до салону першого класу за кілька хвилин до падіння. Вона напівлежала, звисивши ноги із крісла; пояс безпеки перетискав груди під пахвами. На обличчі все ще була киснева маска, скроню, щоку та праву частину шиї вкривала багряна кірка присохлої крові.

Дівчинка застогнала, й Анна кинулася до неї. Перехилилася через перегородку між кріслами, зірвала маску, розстебнула пряжку та підхопила малу на руки. Коліно вибухнуло болем, права литка палала так, ніби жінка вступила в діжку із розплавленим металом, але принаймні вона могла стояти, отже, перелому не було. Анна відкинула волосся з обличчя дівчинки, і та втупилася в неї мутними, наче пляшкове скло, очима.

— *Матап... татану...*²

— Тихо, тихо, маленька, все гаразд.

Анна повернулася до світла, що вливалось крізь діру, й оглянула рану на голівці дівчини. Поріз над скронєю був коротким і глибоким, але більше не кровив.

— Господи, що ж мені з тобою робити?

Крізь пролам у фюзеляжі знову долинули чоловічі голоси. Анні здалося, що вони віддаляються, і жінка запанікувала:

— Допоможіть! — покликала вона англійською. — Сюди, будь ласка!

¹ Гашербрум VI — гірська вершина у масиві Гашербрум, висота 6979 метрів. До цього часу не підкорена.

² Мамо... мамусю... (транслітерація, фарсі).

Позад Анни щось гупнуло, хоча чуття примусило її озирнутися через плече за мить до того, як звук ударив по вухах. Над одним із крісел другого ряду з невинно-розгубленою гримасою на перекошеному лиці підводився Лоуренс Грейс. Жінка відразу пригадала його — жилавий хлопець у тісній футболці та спортивних штанах-галіфе, за яким заходила до літака. Лоуренс відштовхнув від себе кришку відсіку для ручної поклажі, а тоді, щось нерозбірливо прогугнивши, втупився в Анну.

— Тут дівчинка, — мовила вона. — Їй треба допомогти.

На ньому не було жодної подряпини, лише розкошлана борода мала такий вигляд, як нібито в ній завелися таргани.

— Де ми? — промекав хлопець.

— Я не можу спустити її сама. Допоможи мені.

Лоуренс не чув її. Хитаючись, підійшов до крісла біля лівого борту та нахилився до ілюмінатора. У голові запаморочилося — він неначе стояв на даху хмарочоса. Далеко вниз, розриваючи пласти сивого льоду, на поверхню вилазили відшліфовані льодовиком камені; далі за проваллям в усі боки розбігалися страхітливі гірські пасма — призахідне сонце висікало цілі пригорщі іскор на вершинах кольору неба.

Хлопець відсахнувся. Розгублене, з одвислою щелепою обличчя під променем світла, що проникало крізь ілюмінатор, скидалось на виліплене із сирій глини.

— Де ми?

— Послухай, — Анна ковзнула поглядом по обплетених м'язами руках, — літак розбився, але ти повинен...

Її перебили вигуки, що один за одним залетіли крізь діру в фюзеляжі:

— Хей! Ви тут? Все о'кей?

17:45

Під проломом, задерши голови, стояли Єгор Парамонов і Дюк Апшоу. Олівер Моргенштерн шкандибав оддалік. Метрів за двадцять від фюзеляжа німець зовсім знесилився: спершу нахилився, впершись руками в коліна, а потім повалився набік.

Єгор раз у раз кривився, наче від зубного болю, — так діймали його докори сумління. Це не його рейс, але він професійний пілот, а отже, до того як вибиратися з літака, просто зобов'язаний був переконатися, що всередині не залишилося живих. Він водив очима вздовж пролomu, добираючи спосіб залізти назад до салону, коли до краю отвору підступила Анна.

— Тут дівчинка. — Жінка мусила відхилитися, щоби втримати персіанку на руках. Мала натужно сопіла, вткнувшись носом їй у плече та вчепившись пальцями за футболку на грудях.

— Вона жива? — крикнув Парамонов.

— Так. — Від напруження на скронях Анни набрякали кров'ю жилки. — Маєте забрати її, я не зможу сама її спустити.

— Усе гаразд, — заметушився росіянин. — Ми витягнемо вас. Та перед тим...

Поряд з Анною вигулькнула скуйовджена голова Лоуренса. Перший шок минув, однак обличчям усе ще блукали химерні напівтіні, а у вирячених очах то спалахували, то згасали вогники збентеження. Він глипнув на Парамонова, перевів погляд на Апшоу, неначе запитуючи в них: «Це все насправді? Це реально відбувається зі мною?»

Дюк Апшоу показав рукою на Анну та звернувся до Лоуренса:

— Допоможи їй.

— Почекай! — похитав головою росіянин. — Ми заберемо малу, а ти переконайся, що всередині немає живих, — американець не рухався. — Ти мене розумієш?

Лоуренс повернув голову, секунд п'ять тупився в напівтемряву салону, лише тепер зауваживши на сидіннях нерухомі тіла, й потому кивнув.

— Перевір'яй пульс, ось тут, — Парамонов торкнувся стуленими вказівним і середнім пальцями до шиї під щелепою, — праворуч чи ліворуч на рівні борлака. Якщо пульсу нема, проте шкіра на дотик хоч трохи тепла, однаково волочи тіло сюди, я спробую...

— Я знаю, як відрізнити живу людину від мертвяка. — Лоуренс говорив утробним і водночас надміру гучним голосом, як зазвичай розмовляють глухі від народження.

Роздратований, що його перебили, Парамонов насупився, проте доки він устиг щось сказати, Лоуренс зник, а Апшоу штовхнув його ліктем:

— Полізли.

Анна присіла на край отвору та поклала дівчинку на коліна. Шістдесятитрирічний кардинал виявився спритнішим і дістався до жінки швидше за виснаженого похміллям росіянина.

— Не підіймайтеся далі, — сухим, зривистим голосом кинув Апшоу, — я заберу її та передам вам.

Парамонов застиг. Дюк Апшоу кілька разів гойднувся на напівзігнутих ногах, переконуючись, що обвуглений стрингер під ним не прогнеться, а потому кивнув Анні. Жінка спробувала відірвати руки дівчинки від футболки, проте мал%%%а, розплакавшись, стисла кулачки так, що побіліли пальці. Анна звернула безпорадний погляд на Апшоу. Той, допомагаючи собі ліктями, видерся трохи вище та схилився над дівчинкою.

— Лейло, — зашепотів кардинал над вухом; дівчинка, не повертаючи голови, скося повила на нього переляканим поглядом. — Це Дюк. Пам'ятаєш мене? — Футболку вона не відпустила, та Анна відчула, як послабшав натиск крихітних пальців. — Усе гаразд. Чуєш? Усе добре. Дозволь мені допомогти.

Він акуратно стягнув дівчинку з Анниних колін. Пригорнувши її до грудей, обережно спустився на стрингер, що стирчав із пролому, а тоді, кривлячись від болю в спині, нахилився та передав Парамонову. Росіянин поніс Лейлу до більш-менш рівної скелястої ділянки, неподалік місця, де, несамовито тручи скроні, сидів Олівер.

Апшоу допоміг Анні. Щойно її ноги торкнулися каміння, в отворі з'явився Лоуренс.

— Ну що? — піднявши очі, запитав кардинал.

Американець похитав головою.

— Холодні.

Апшоу розумів, що перепитувати безглуздо, проте не стримався.

— Усі?

— Так, усі.

Ресивер присів на краю проламу, зісковзнув на стрингер, а вже звідти скочив на землю. Утрюх вони попрямували до місця, де Парамонов згорбився над Лейлою.

Олівер зняв із себе жакет і підмостив його під дівчинку. Парамонов притримував долонею її потилицю. Ігноруючи біль, що раз у раз вгризався в коліно, Анна стала навколішки, підповзла до Лейли та поклала її голову собі на стегно. Великі та бездонно-темні, як у тюленятка, очі немовби вкривав димчастий наліт. Це створювало враження, що дівчинка от-от знепритомніє.

— Віддай балон, — наказав Єгор.

Олівер слухняно передав балон із киснем. Парамонов зважив його на долоні й роздув ніздрі — сталева посудина здавалася майже невагомою.

Анна прочитала його думки.

— Там щось є?

— Зараз побачимо.

Жінка відгорнула з обличчя дівчинки волосся. Росіянин вставив патрубок поміж її губ і крутнув вентиль на повну. Характерного шипіння не почулося, проте якась кількість газу, схоже, все ще залишалася, бо каламутна поволока на очах спала, Лейла скліпнула та кволо пролепетала:

— *Матан...*

Потому шарпнулася, щоби підвестися. Анна притримала її, однак дівчинка верескнула, і жінка, мов обпікшись, відсмикнула руку. Рвучко сівши, Лейла закурила головою.

— *Маман, t№№№o k№№№odjae?*³ — тоненький голос лунав розпачливо, дівчинка зіп'ялася на ноги. — МАМАН!

Анна спробувала її обійняти. Лейла, випрочуючись з обіймів, вперлася руками жінці у ключиці та продовжувала відчайдушно крутити головою.

Дюк Апшоу присів навпочіпки біля Анни й погладив дівчинку по спині.

— Лейло, не бійся...

Вона струснула кардиналову долоню зі спини, потім, спідлоба зиркнувши на нього, затулила обличчя долонями й запхінкала. Анні нарешті вдалося її обійняти.

— Звідки ви знаєте її ім'я?

— Перекинувся кількома словами в терміналі. З нею та її матір'ю.

— Вона знає англійську?

— Ні. Хіба зовсім трохи. Вона щось лепетала на фарсі, англійською змогла назвати лише своє ім'я. — Апшоу раптом наморщив лоба. — Звідки вона взялася в салоні першого класу?

— Я переніс її. — Парамонов приклав патрубок до рота й зробив кілька затяжок, як курець, що розкурює товстенну сигару. Переконавшись, що кисень закінчився, відкинув балон. — Над її кріслом в економ-класі не ввімкнувся генератор кисню.

— Тобто її матір... — Апшоу недоговорив. Подивився спочатку на росіянина, а тоді обернувся і вп'явся тоскним поглядом у центральну частину фюзеляжа, що застрягла на схилі південно-західного піка, чия вкрита снігом вершина скидалася на казковий замок.

— Матір залишилася в економ-класі. — Її було не врятувати, Парамонов розумів це, та замість сказати «я залишив її в економ-класі» побудував фразу так, ніби матір Лейли не перейшла до салону першого класу з власної волі, тож тепер відчуття провини затопило груди. Через дурнувату спробу прикритися напівправдою, наступна фраза, що злетіла з вуст, видалася майже цинічною: — Я не міг забрати відразу обох. — Простеживши за поглядом кардинала, Єгор понуро мотнув головою і додав: — Вона загинула. Їхні місця були майже у хвості.

— Нехай спочиває з миром, — ледве ворущачи губами, прошепотів Апшоу.

І стало тихо. Сонце скочувалося до заходу, і важке гранітне небо на сході наливалось загрозливою синню. Лоуренс, суплячись, роздивлявся носову частину фюзеляжа, Анна, ледь розгойдуючись, тулила до грудей притихлу дівчинку, Олівер напівлежав, угрузнувши очима в землю, Апшоу не відлипав вицвілим поглядом від застряглої на схилі центральної частини авіалайнера. В'язка тиша щосекунди немовби набирала вагу, просочувалася свинцем і тиснула на барабанні перетинки, наче вода. Єгор шкірився, відчуваючи, як у вухах наростає гудіння невидимих дзвонів.

Першим порушив мовчанку кардинал. Повернувшись обличчям до Олівера, запитав:

— Вам трохи краще?

— Зі мною все добре, це все застуда. — Олівер спробував сісти рівніше й затремтів. Зуби зрадливо клацнули. — Лише трохи холодно.

Сонце, як і раніше, затоплювало сидловину яскравим світлом, однак температура стрімко падала, і нерухоме повітря поволі впивалось у відкриті ділянки шкіри невидимими жалами.

— Так, — погодився Апшоу, — коли вибралися, було тепліше.

Знову запала мовчанка. Парамонов, чи то мружачись від сонця, чи то кривлячись від болю, що переливався в голові, вивчав поглядом гори на південному заході. На сході, позаду нього, розкинулося малозаселене Тибетське нагір'я, на півночі починалася безлюдна пустеля Такла-Макан⁴ — якщо допомога надійде, то лише з півдня чи заходу, від Пакистану. Його роздуми перервав невиразний, неначе розмоклий голос Лоуренса Грейса:

— Що тепер? Хтось знає, де ми?

³ Мамо, де ти? (транслітерація, фарсі).

⁴ Такла-Макан — пустеля на заході Китаю в Синьцзян-Уйгурському автономному районі, одна з найбільших піщаних пустель світу із площею понад 300 тисяч км².

Парамонов мовчав, розуміючи, що їм не сподобається те, що він скаже.

— Ти ж пілот, так? — Анна звела голову й тримала її впівоберту, щоби не сліпило сонце. — Маєш знати, що робити в таких ситуаціях.

Єгор подумав, що пілотів навчають уникати катастроф, а не виживати в горах після того, як літак розбився, але розумів, що їй правда: серед тих, хто вцілів, він єдиний усвідомлює, що їм насправді загрожує. Він швидко обстежив задній край носової частини фюзеляжа — багажний відсік під другим аварійним виходом сплющило майже повністю, тож підлога бізнес-класу опинилася за півметра від землі, — а потім зиркнув на Лоуренса.

— Нам із тобою доведеться залізти назад і все там гарно обшукати. Не лише в першому, а й у бізнес-класі також.

— Навіщо?

— Ну, — росіянин зважував, про що можна говорити, а про що краще змовчати, проте думки були неповороткі, а слова вислизали, щойно він намагався скласти з них речення, — ми не ночуватимемо всередині літака. — Він відвернув голову від носової частини й наморщив лоба. Наступна фраза здавалася брилою, яку потрібно виштовхати з рота. — Це небезпечно: рештки літака тримаються на шмарклях, зависли на краю сидла й будь-якої миті можуть зісковзнути в прірву, тобто ми ночуватимемо під відкритим небом, а отже...

Єгор несподівано затих. На ньому була тільки сорочка з коротким рукавом, і холод щосекунди пролазив все глибше під шкіру. Пілот раптом пригадав свого батька — усе, що той розповідав про гори, — й нервово сіпнувся. Невже він приречений пережити те саме? Це якийсь дурнуватий фарс. Парамонов задер голову й утупився в яскраву синяву над головою із таким виглядом, ніби очікував побачити там чиєсь східно всміхнене обличчя...

— Отже, що? — озвався Лоуренс.

Росіянин труснув головою, проганяючи спогади.

— Отже, нам знадобиться багато... — фраза тріснула посередині, — ...різних речей. Насамперед одяг. Ковдри. Холод уб'є нас, якщо ми не придумаємо, як зігрітися.

— Я піду з вами, — мовив Дюк Апшоу.

— Добре. — Парамонов тепер звертався до обох: — Шукайте ковдри, що їх роздавали стюардеси. Вони з поліестру, синтетичні тобто, й тому дуже електризуватимуться, та навряд чи хтось із пасажирів мав із собою щось тепліше за жакети чи легкі кофти. Що більше ковдр, то краще. Можна буде прорізати в них дірку й надягти через голову, як пончо, — тілом прокотилися дрижаки, наче пілота вдарило струмом. — Наступне — вода. — Він знову окинув поглядом рештки носової частини. — Якщо знайдете пляшки, банки чи ємності з водою — власне, будь-що безалкогольне, — забирайте із собою. Насамкінець — ми мусимо зібрати все, що не згоріло й може горіти. Журнали, книжки, гроші, картки з інструкціями... — росіянин, аби сховати погляд, вдавав, що йому щось потрапило в око; тручи його пальцем, він міркував, як пояснити чоловікам, що стояли перед ним, що одяг із померлих був би добрячим паливом для вогнища. Нічого не вигадавши, він лише промимрив: — Ще сумки можете брати, шкіра чи тканина, якщо вогонь розійдеться, також непогано горітиме.

Лоуренс насупився.

— Пригальмуй. — Він стояв обличчям на захід, і під гірським сонцем очі були такі насичено-зеленими, що здавалися твердими. — Ми тут не зимувати зібралися. По нас незабаром прилетять рятувальники.

Правильніше було би змовчати, проте Парамонову несподівано дошкулив безтурботний, надміру самовпевнений тон американця.

— По нас ніхто не прилетить.

Лоуренс пирхнув.

— Та годі тобі. Це міжнародний рейс, і ми...

— Ти десь бачиш посадкову смугу?

Лоуренс змінився на обличчі й роззирнувся з таким виглядом, ніби росіянин повідомив, що за спиною в нього маніяк із занесеним ножом.

— А гелікоптери? — відшліфована зарозумілість поволі випаровувалася з голосу.

Єгор похитав головою:

— Гелікоптери не підіймаються вище за чотири з половиною тисячі метрів.

— Хочеш сказати, що ми... — Лоуренс на мить замовк й оглянув довколишні скелі так, ніби оце зараз збагнув, де вони опинилися, — ...то ми вище?

Про висоту Парамонов волів згадувати найменше.

— Якщо тут хтось і з'явиться, — повільно, немов розжовуючи кожне слово, мовив він, — то лише пішки. Рятувальники можуть тільки прийти сюди, але не прилетіти, розумієш?

Лоуренс застиг із роззявленим ротом. За його спиною схлипнула Анна.

— Заспокойтеся. — Парамонов збагнув, що бовкнув зайве. — Двоє диспетчерів стежили за нами на радарях, вони знають, де ми, і я впевнений: рятувальні служби вже споряджають групу для нашого порятунку. Просто ми справді, е-е-м, високо. Мине трохи часу, доки вони сюди дістануться. І нехай вас не вводять в оману це позірне тепло. Ми на південно-західному схилі, нам пощастило, що зараз немає вітру, і сонце світить просто на нас. Щойно воно сяде, температура опуститься нижче від нуля. — Він кинув погляд на Дюка Апшоу, перевів його на Грейса та повторив: — Нам потрібні ковдри, вода, а також усе, що може горіти. — Анна продовжувала давитися схлипами. Єгор нахилився так, щоб вона бачила його, й озвався російською: — *Успокойся. Всё будет хорошо.*

Жінка прикусила губу.

— Я в нормі. — Проте сльози й далі струменіли з очей.

Апшоу наблизився і став майже впритул, так близько, що Єгор відчував тепло його подиху.

— Наскільки ми високо? — ледь чутно запитав кардинал. — Ви ж були в кабіні.

Парамонов хотів сказати, що події, які передували падінню, стерлися з пам'яті, але несподівано усвідомив, що пам'ятає. Він пригадав. Число спалахнуло перед очима, наче його випалили лазером на сітківці. 199. Вони перебували на сто дев'яносто дев'ятому ешелоні⁵, коли 777-й зачепив крилом гору. Ось звідки ця задушлива порожнеча в грудях, ось чому після кількох різких рухів у вухах гупають молоти, а небо немовби пливе перед очима.

— Ходімо, — буркнув пілот.

І, розвернувшись, закрокував до фюзеляжа.

18:20

Насамперед Парамонов обійшов носову частину з півдня, щоби з'ясувати, як міцно вона тримається на сідловині. Сплющений салон бізнес-класу вгруз у неглибокому жолобі, проораному під час падіння в суміші каміння та льоду носом літака, зате лівий борт салону першого класу та майже вся кабіна пілотів нависали над чотирьохсотметровою прірвою.

— Там надувний трап. — Апшоу показав на подібну до велетенського гумового човна конструкцію, що нерухомо чепіла під першим входом із лівого борту.

— Так, — кивнув Єгор, — це я його розклав.

— Гляньте, — долинуло з-за їхніх спин.

Апшоу та Парамонов повернули голови до Лоуренса.

— Що там?

— Місяць. — Ресивер дивився в бік, у який витяглася його тінь. Найближчий до сідла хребет, що здіймався за льодовиком на сході, щедро висвітлювало призахідне сонце, зате далі гори тонули в фіолетових сутінках, і далеко за ними, аж на горизонті, з-за тонкої запони темного серпанку впливав величезний місяць. Через різку відмінність у яскравості й надміру густі кольори краєвид здавався якимось несправжнім: і гори на сході, і місяць над ними скидалися на сточені міллю театральні декорації. — Він просто гігантський.

Парамонов змовчав, Апшоу ледь помітно кивнув і відразу відвернувся, втупивши погляд у розпанахане черево авіалайнера.

— Думаєте, ми зможемо щось тут знайти?

⁵ 6065 метрів.

Парамонов провів пересохлим язиком по губах:

— Мусимо, — і поліз досередини.

Лоуренс і Апшоу посунули за ним.

Те, на що перетворився салон бізнес-класу, нагадувало звалище сміття після нищівної пожежі. Ні підлоги, ні стелі не залишилося — обвалилися від удару об землю, — і чоловікам доводилося продиратися крізь мішанину розтросчених крісел, обгорілого багажу та вантажних контейнерів. Відгонило гаром і сталлю. У повітрі кружляли пластівці попелу впереміш із пилом і замерзлими часточками вологи. Віддалившись на кілька метрів від краю фюзеляжа, росіянин побачив перші обвуглені тіла. Лоуренс ненароком наступив на щось хрустке, нахилився, щоб роздивитися, і голосно кавкнув, затуливши рота долонею. Просто під ним лежало почорніле немовля. Шкіра була нафтово-чорною, наче обсидіан, і з огидним шурхотом кришилася під ногами.

— Бляха! — Лоуренс відсахнувся, спробував відійти й заточився. Він би впав, якби Апшоу не притримав його. — Тут діти! — ресивер вишкірився. — Чорт забирай, тут стільки дітей!

— Опануй себе, — глухо відказав Парамонов. — Ми їм уже не допоможемо.

— На кий хер ти нас сюди потяг? — Лоуренс усе ще прикривав рота тильним боком долоні. — Тут усе вигоріло вщент.

Єгор мовчки махнув рукою вперед. Ресивер витягнув шию:

— Що там?

— Перебірка між салонами першого та бізнес-класу. Три туалети й дві бортові кухні. Там може бути вода.

— Треба було лізти через діру в правому борті. На хріна ми...

Лоуренс замовк, коли Парамонов схилився над приваленим кучугурою викорчуваних крісел тілом дівчинки-підлітка. На вигляд тій було років тринадцять, арабка. Єгор притиснув палець до шиї, виждав кілька секунд, а тоді, схопивши дівчинку під пахви, почав видобувати з-під завалу.

— Вона жива? — запитав Апшоу.

— Ні.

На ній була червона вітрівка з капюшоном. Тіло звільнилося наполовину, а тоді стегна застрягли між брусами, що слугували опорою підлогового перекриття. Парамонов припинив смикати і, притримуючи тіло дівчинки однією рукою, іншою стягнув з неї куртку.

— Блядь, мужик, ти хворий, — захрипів Лоуренс. — Що ти, в сраку, робиш?

— Вона мертва, — росіянин, не піднімаючи голови, акуратно склав вітрівку, — а куртка допоможе Лейлі зігрітися, — потім, високо задираючи ноги, продовжив шлях до перебірки.

Лоуренс похитав головою і поліз за Єгором.

Діставшись тамбура між салонами першого та бізнес-класу, Парамонов плечем висадив двері одного з туалетів. Кабінку добряче зіжмакало, вона зменшилася до розмірів невеликої труни, і сталевий унітаз — погнутий, але не обгорілий — висів на рівні грудей. Єгор протиснувся досередини, доламав руками кілька пластикових панелей і, оглянувши трубопроводи, тихо вилаявся. Труба, якою питна вода йшла до умивальника, була сухою.

Розташовані з правого боку перебірки шафки повністю зруйнувалися, зате кухня з лівого борту вціліла, тож доки Парамонов копирсався в туалеті, сподіваючись, що у трубах залишилося хоч трохи води, Дюк Апшоу обстежив бортову кухню. Він натрапив на сталеву тацю на коліщатках, на якій стюардеси розвозять напої та їжу, проте всередині виявилось лише сміття та дьюті-фрі товари. Зате за кухнею, на підлозі у скособоченому проході до салону першого класу, кардинал побачив дві пластикові пляшки з водою. Поруч із ними лежала частково обгоріла ковдра з поліестру.

— Я знайшов воду, — повідомив старий. — І ще ковдру. — Він підняв її над головою. — Хоча вона трохи присмалена.

— Чудово. — Парамонов вихилився з туалету. — Забирайте все із собою.

Росіянин пересунувся до наступної кабінки, проте двері не піддавалися, довелося налягати вдвох. Лоуренс якийсь час стежив за ними, а тоді відвернувся і став роздивлятися згарище, через яке вони щойно пробралися. Крізь діру на місці розламу він бачив, як швидко вичахає денне світло. Питьма, наче курява, підіймалася з-під нагромадження обгорілих крісел та металевих балок і розповзалася за межі фюзеляжа, натомість знадвору до салону проникав холод. Лоуренс похукав на долоні, схрестив руки на грудях і взявся терти долонями біцепси. Старий із колораткою і той другий, зі слов'янським акцентом, не займали його, а сам він не рвався їм допомагати. Якщо не зважати на холод, він почувався цілком стерпно й думав про те, що не все так погано, — бути живим невдахою все ж краще, ніж мертвим чемпіоном, — коли раптом кутовим зором зауважив якийсь порух. За два метри від нього вугільно-чорне бильце з'їхало набік. Під ним, поміж розтрісканих, але не обпалених панелей виднілося тіло. Ще один мрець. І перш ніж Лоуренс устиг замислитись, якого біса уламок крісла рухається так, ніби його хтось штовхає, мертвяк, глухо крекчучи, сів. Із вимашеного кіптявою обличчя на Лоуренса витріщилася пара очей. Хлопець підскочив од несподіванки, але зміг зім'яти нажаханий вереск до більш пристойного придушеного зойку й тільки потому загорлав:

— О, чорт, там хтось живий!

Апшоу та Парамонов підскочили до Лоуренса, після чого втрьох кинулися витягати пасажира з-поміж уламків підлоги та крісел. Чи то пак пасажирку. Вивільнивши її з уламків, вони перенесли її ближче до перебірки й посадили попід бортовою кухнею. На жінці було темно-зелене з вишнями плаття та аж чорна від бруду кофта, яка до катастрофи, вочевидь, була значно світлішою.

— 77... — вона вся тремтіла. — *פה קר כך כל למה?.. אף?*⁶

Апшоу присів навпочіпки, скривившись, коли тріснуло коліно, й запитав:

— Я не розумію вас. Ви знаєте англійську?

— Холодно... — повторила. — Чому тут так холодно?

— Літак розбився, — мовив кардинал. — Ми високо в горах.

Парамонов швидко оглянув жінку, проте відкритих ран не побачив.

— Ми що? — блимнула вона.

Ніхто з чоловіків не відповів.

— Яке ваше ім'я? — запитав Апшоу, накидаючи їй на плечі ковдру.

— Гелен. Я... — урятована говорила англійською з легким, майже вловним акцентом.

— Що тут сталося?

— Усе гаразд, Гелен. — Він відкрив одну з пляшок і підніс до її губ. — Як ви почуваетесь? Нічого не болить?

Жінка зробила кілька ковтків, відвела його руку й роззирнулася.

— Ми розбилися?

— Так. — Кардинал намочив край ковдри й обтер її обличчя. — Це диво, що ви вціліли.

Вона по черзі уважно оглянула чоловіків.

— Що ви тут робите?

Апшоу, схоже, не зрозумів запитання.

— Шукаємо воду та ковдри, — відповів росіянин.

— Навіщо?

— Бо ми в горах, і...

— І... — Вона супилася, наче людина, яка ніяк не може пригадати ім'я далекого родича.

Кисню, що потрапляв до легень крізь ніздрі, не вистачало, і Єгор шумно дихав ротом.

— І поки що по нас ніхто не прийшов. — Він глянув у прохід, що вів до салону першого класу, торкнув Лоуренса за руку й швидко проказав: — Маємо перенести її туди. Потім все обшукаємо та спустимо її крізь діру в правому борті. Це буде легше, ніж тягти її назад через салон бізнес-класу.

⁶ Холодно... Де я?.. Чому тут так холодно?.. (іврит).

Росіянин узяв Гелен за ноги, Лоуренс підхопив її під пахви, й вони перенесли жінку на крісло 4Е, на якому під час катастрофи сиділа Лейла.

— Побудьте з нею, — попросив кардинала Єгор. Потім повернувся до хлопця: — Збирай ковдри, сумки, наплічники й волочи все до пролomu в корпусі. Ковдри ще можуть бути в тамбурі, отам. — Повторювати двічі не довелося: вистукуючи зубами від холоду, Лоуренс заметався між кріслами. Парамонов попрямував до кабіни пілотів і на півдорозі кинув через плече: — Знайди їй якесь взуття.

Американець глипнув на розпростерту на розкладеному кріслі Гелен, побачив, що вона невзута, й насупився.

— Тобто я повинен...

— Так, ти повинен зняти його з когось мертвого. Інакше вона відморозить ноги.

— А ти куди?

— До кабіни пілотів.

У кабіні зі спеціальної етажерки за дверима Єгор дістав невелику аварійну сокирку з руків'ям, обтягнутим електроізоляційним покриттям. Ця модель 777-го була старішою за ту, на якій він літав, але пілот знав, що, крім сокирки, до обов'язкового комплекту аварійно-рятувального обладнання належать сигнальні ракети, ліхтарі, рятувальні мотузки й аптечка. Втім, провотузившись хвилину поміж сплюснутими стінами кабіни, він їх не знайшов.

Коли Парамонов повернувся до салону першого класу, перед проломом у правому борті височіла кучугура сірих ковдр із логотипами «Altair Air» (штук шість чи сім розгорнутих і не менш як два десяткі неторканих, запакованих у целофан) і кілька сумок, а на ногах Гелен бовталися завеликі й через те надміру туго зашнуровані кросівки «Under Armor».

— Я відшукав ще одну пляшку води, — Лоуренс накинув на плечі ковдру, але не припиняв тремтіти, — і пакет із булочками. Там ще були салати чи щось таке, — хлопець тицьнув пальцем у бортову кухню першого класу, — але все потрошено, їжа впереміш зі склом і пластмасою, і я не став її вибирати.

— Зрозумів. — Єгор повернувся до Гелен: — Зможеш іти?

— Так, мені вже краще. — Жінка відхилила запропоновану Дюком Апшоу руку й самотійно підвелася.

— Тоді забираймося звідси.

Першим, затиснувши під пахвою вітрівку для Лейли, крізь пролам спустився Апшоу. Лоуренс скинув йому пляшки з водою, ковдри та целофановий пакет із хлібцями, після чого зістрибнув сам. Перед тим як допомогти Гелен, Парамонов пройшовся салоном і сокирою позрубав усі ремені безпеки, до яких зміг дотягтися. Склавши їх до однієї з сумок, він скинув їх Лоуренсу. Той зазирнув до сумки, задер голову, проте нічого не спитав.

Єгор і Гелен зупинилися біля пролomu.

— Я допоможу, — запропонував пілот.

— Ні, я сама. — Вона мотнула головою.

Ставши на самісінький край, Гелен залякла. Не змовляючись, вони із росіянином водночас повернули голови в бік оплавленого, розбитого проходу до салону бізнес-класу. Вони замислилися над одним і тим самим, однаке картинки в їхніх головах немовби відрізнялися кольорами. Єгор бачив руїни та смерть і міркував про те, як попервах нікчемна проблема з корпусом призвела до загибелі стількох людей і перетворила один із найбільш довершених авіалайнерів у світі на купу обгорілого брухту, а Гелен... вона думала про мільйони доларів. Вона не могла нічого із собою вдіяти. Вона вдивлялася в нагромадження розчавлених крісел, схожий на застиглу лаву деформований пластик, оголений пожежею металевий каркас, але бачила лише %%%органи — людські %%%органи, напхані в людські тіла.

За чверть до сьомої сонце сховалося за горами на заході, і небо над сідлом налилося чорнотою.

Доки Парамонов, Апшоу та Лоуренс нишпорили в носовій частині літака, Олівер Моргенштерн буквально посинів на холоді, та попри це жакет одягати не став — залишив Лейлі. Коли чоловіки повернулися, Анна та Гелен натягнули поверх нього принесену Дюком червону вітрівку, й дівчинка нарешті припинила цокотіти зубами.

Усього Єгор нарахував двадцять дев'ять пледів — по чотири на кожного дорослого та п'ять для Лейли. Спершу він роздав кожному по дві ковдри, порадивши обмотати їх довкола ніг та закріпити на кісточках і під сідницями обрізаними ремнями безпеки. Він показав, як витягти ремінь із металевої застібки та приладнати на його місце інший, із язичком на кінці, так, щоб утворився імпровізований хомут, натяг котрого легко регулювати і який за потреби можна без зусиль зняти з ноги.

Поки чоловіки й жінки обгортали ноги поліестровими пледами, росіянин по черзі розкладав на більш-менш рівній кам'яній поверхні решту ковдр і по центру кожної робив сокирою невеликий, якраз, щоби пролізла голова, розріз. Потім кожен із уцілілих одягнув дві такі ковдри через голову, ніби пончо. Анна та Гелен допомогли «утеплитися» Лейлі.

Насамкінець Парамонов узявся перебирати вміст принесених із літака сумок. Він поспішав — смужка світла за піками на заході тоншала, сутінки немовби важчали — і не надто церемонився. Єгор сподівався натрапити на записник, течку з паперами чи щось на кшталт роману «Сон № 9» Девіда Мітчелла у м'якій обкладинці, проте йому не пощастило. Перетрусивши майже всі сумки, він знайшов аж одну паперову серветку, невелику коробку з пігулками та гаманець, в якому, як на зло, були лише кредитні картки. Не приховуючи розчарування, чоловік розкрив останню сумку, і тут його за руку вхопила Анна.

— Це моя.

Попри темряву, він бачив веснянки на її обличчі, але не помітив нервового блиску в кавових очах.

— Я візьму тільки гроші та паспорт.

— Ні! — Анна спробувала висмикнути сумку, проте Єгор не випустив її.

— Що ні? — Парамонов нарешті зауважив, як вона залякла. Він не був певен, чи вона дихає. — Там щось особисте? — Жінка не відповідала. Росіянин підсунув сумку до неї, проте всередині, поміж футболок, устиг помітити товстий жіночий гаманець. — Хочеш — діставай сама. Паспорт, гроші, будь-що з паперу. Більше мені нічого не треба.

— Я не можу. — Анна мала такий вигляд, наче з неї повільно витягували нутрощі.

— Чому? Боїшся втратити паспорт? Тобі зроблять новий.

— Це не через паспорт, — вона сказала це так, немов у неї розпух язык. — Там мої гроші. Вони потрібні мені.

— Ти не розумієш? — Парамонов розізлився. — Мені потрібен папір, аби розпалити вогнище! Без нього ми загинемо! Після того як виберемося, авіакомпанія виплатить тобі стільки, що...

Його обірвав Лоуренс:

— Як ти розпалюватимеш вогнище? — Анна та Єгор перемовлялися російською, та американець, схоже, здогадався, про що йдеться.

Парамонов повернув голову й спокійно запитав:

— Маєш запальничку?

— Ні.

Росіянин підвищив голос:

— У когось є запальничка?

На кілька секунд залягла гнітюча мовчанка.

— Хіба запальнички дозволяють проносити до салону? — озвалася Гелен.

— Бензинові не можна навіть до багажу. Звичайні газові пускають. — Єгор обвів їх очима. — Ну?

Гелен досадливо гмикнула:

— Уперше жалкую, що покинула курити.

— А сірники? — допитувався чоловік.

У відповідь — знову мовчанка. Хтось похитав головою, хтось удав, що дивиться вбік, хоча насправді всі нишком стежили за Парамоновим. Лише Анна (чисе обличчя, щойно стало зрозуміло, що ні в кого з них немає запальнички, немовби закрилося) відступила від росіянина та присіла біля Лейли.

— Ти ідіот. — Борода довкола спотворених гримасою Лоуренсових губ укрилася памороззю. — Ми півгодини повзали, збираючи лахміття, а ти не подумав запитати перед тим, чи є в когось запальничка?

— Якби ти менше витріщався на місяць і трохи більше допомагав, ми б упоралися до заходу сонця і я б устиг розпалити вогонь, — огризнувся Єгор.

— Як?

— У нас є вода.

— І що?! — Між бровами Лоуренса пролягла складка. — Підпалюватимеш папір водою?

Парамонов зміряв його стомленим поглядом, але нічого не пояснював:

— Цю ніч мусимо перебути без вогню. Завтра я про все подбаю.

У сповненій недоброго передчуття тиші вони перебралися до заглибини в схилі кам'янистого пагорба на півночі сідла. Гелен Горовіц чомусь сторонилася Лейли, тож дівчинку посадили між Анною та Олівером. Апшоу, Лоуренс і Гелен розмістилися півколом. Росіянин, перетягнувши до заглибини сумки, влаштувався поруч з Анною. Він буркнув щось про те, що їм слід збитися тісніше, щоби не втрачати тепло, та всі й так інстинктивно горнулися одне до одного. Умостившись, Парамонов пустив по колу пляшку, яку кардинал відкрив у літаку. Кожен зробив по кілька ковтків, решту дали випити Лейлі.

За чверть по сьомій непроникна чорнота здолала останні пурпурові відблиски над горизонтом, і над сідловиною запала ніч. Темрява стерла контури далеких хребтів, однак сірувато-біле місячне сяйво скропило південно-західний пік сріблястим туманом і немовби звільнило його від п'тьми.

Мороз стискав свої щелепи. Анна спершу закутала голову Лейли, потім, як хусткою, зав'язала пледом власну. Попри це, що п'ять хвилини тілом прокочувалися хвилі дрібного тремтіння (аж зводило вилиці), і тоді Анна підтягувала коліна до грудей, згинала голову й починала шумно дихати, випускаючи повітря поміж притулених до обличчя долонь. Гелен, що ніяк не могла вмоститися, зробила так само, проте за хвилину, не відчувши полегшення, штурхнула Єгора:

— Чому не можна переночувати в літаку? Там хоч трохи тепліше.

— Бо невідомо, чи добре він тримається на схилі, — відповів Парамонов. — Ми не встигнемо вибратися, якщо фюзеляж покотиться донизу.

Апшоу дістав із пакета пшеничну булку та простягнув її Лейлі. Дівчинка блискавично вихопила булку з рук і відразу, наче боялася, що старий передумає, заховала її під ковдрою. Проте їсти не квапилася — апетиту не було. Значно дужче за голод дошкуляла спрага.

— *Man ab mikham*, — шепнула вона. — *Man teshne hastam*⁷.

Мала шепотіла так тихо, що попервах її почула лише Анна.

— Вона щось каже.

Апшоу нахилився.

— Лейло... Щось не гаразд?

— *Man teshne hastam*.

— Я тебе не розумію. Можеш сказати англійською? Ти ж умієш, я знаю.

Дівчинка скулилася, майже повністю сховавши обличчя під ковдрою, втім, почуття спраги було надто сильним і заглушило сором'язливість. Вона не зрозуміла жодного слова з того, що говорив кардинал, але здогадалася повторити прохання англійською:

— *Water...*

— Вона хоче ще води, — мовила Анна.

⁷ Я хочу ще води. Хочу пити (транслітерація, фарсі).

Парамонов дістав із сумки невідкриту пляшку, Анна відкрутила кришку й притулила горлечко до губів малої. Лейла не відривалася, аж поки не випила половину.

На значній висоті парціальний тиск водяної пари в повітрі вкрай низький. Навіть на висоті двох тисяч метрів вологість удвічі менша, ніж на рівні моря, а на високогір'ї, особливо за низької температури, повітря стає цілковито сухим, і як наслідок, організм швидко втрачає рідину через шкіру й легені. Фізична робота за нестачі кисню та майже нульової вологості ще дужче посилює легеневу вентиляцію і тим самим пришвидшує зневоднення — за таких умов людина іноді втрачає до десяти літрів рідини за добу. Лоуренс мовчав, коли всі лише змочили губи, проте не зміг стриматися, дивлячись, як жадібно ковтає воду Лейла.

— Я теж... — погляд приклеївся до пластикової пляшки, — ...я хочу ще води!

Анна скося зиркнула на Єгора, і росіянин, повагавшись, нерішуче кивнув. Жінка передала пляшку Лоуренсу. Грейс присмоктався до неї губами і, не відриваючись, зробив три великі ковтки. Парамонов кахикнув:

— Не пий багато.

Лоуренс відірвався від пляшки. Води залишилося на три пальці.

— Чому? — у голосі завібривали агресивні нотки.

— Бо нас семеро, з нами дитина, а це вся вода, що маємо.

— Довкола повно снігу. — Хлопець показав на північ. — Он там, вище по схилу.

— Сніг їсти не можна, — фраза прозвучала по-дитячому наївно, Єгор зрозумів це й одразу напружився, відчайдушно намагаючись згадати все, що батько розповідав про сніг у горах. У пам'яті зринули спогади про один особливо паскудний вечір: у квартирі — холодно, хмари за вікном набрякли чорнотою, об шибки із сипучо-монотонним шерехом розбивалися рої дрібних краплин. Батько, виклавши на бильця покалічені руки, тоскно дивився на нього, зіщуленого на дивані в протилежному кутку, й повільно, неначе смакуючи, пояснював, чому сніг і лід не рятують від спраги в горах. Пояснення було незмінною прелюдією до подальшої розповіді. Воно було вкрай потрібним, аби Єгор повірив, що всі жахіття на пікові Перемоги відбулися насправді, що батько не вигадав їх лише для того, щоб нагнати на нього страху. Саму історію він закарбував до найменших дрібниць — батько повертався до неї чи не щотижня впродовж чотирьох років, аж поки Єгор не втік від нього на навчання до Краснодару, — а от пояснення, як на зло, витерлося з пам'яті.

Лоуренс закотив очі.

— Чувак, припини. Ти вже дістав!

— Як знаєш. — Парамонов відчув, як роздратування їдким клубком підіймається до горла. — Їж скільки хочеш. Тільки пошукай жовтий сніг. Кажуть, жовтий сніг дуже смачний і вартий додаткових зусиль, витрачених на пошуки.

На кілька секунд запала мовчанка, потім Лоуренс вибухнув:

— Цей гівнюк зараз пожартував про сцяки?! — Він зиркнув на Апшоу, перевів погляд на Анну, потім на Гелен. — Ми розхерачилися в горах посеред якогось сраного халіфату, а він жартує про обісцяний сніг?!

— Заспокойся, — втрутилася Гелен. — Він має рацію. Ти не втамуєш спрагу снігом!

— Чому?

— Бо його потрібно розтопити перед тим, як... ну, перед вживанням. Просто жування снігу призведе до ще швидшого зневоднення.

Парамонов мовчав.

— Але чому? — змахнув руками Лоуренс. — Це ж просто замерзла вода!

— Якщо коротко: тому що кількість енергії, яку організм затратить на перетворення снігу на воду, значно більша за кількість енергії, яку організм витягне із розтопленої води, — Лоуренс сидів із дещо спантеличеним виглядом, тож Гелен продовжила: — Вода треба нам для метаболізму, тобто для того, щоб виробляти енергію та підтримувати стабільну температуру тіла. Розумієш? Але на розтоплення льоду піде значно більше енергії, тому я сумніваюся, що це втамує спрагу, проте точно спричинить гіпотермію, зневоднення і, як наслідок, смерть.

— Звідки ти це знаєш?

— Я лікарка.

Лоуренс замовк. Він довго дивився на напівпорожню пляшку — три ковтки тільки роздражнили його, — але зрештою повернув її Анні. Та закрутила кришку. Якийсь час було чути лише те, як швидко й неглибоко, наче загнаний собака, дихає Олівер. Зрештою, туплячись у порожнечу, Парамонов проказав:

— Завтра... якщо не буде хмар... ми розпалимо вогонь.